

בתי המשפט

א 060220/97		בית משפט השלום תל אביב-יפו	
תאריך: 31/10/2001		כב' השופטת דניה קרת – מאיר	
התובע		בפני:	

בענין: אלכסנדר טל, עו"ד

התובע

נגד

1. יששכר פישר, עו"ד
2. ישראל פרי, עו"ד
3. נחמן גולדברג, עו"ד
4. אורי מאירוביץ, עו"ד

הנתבעים

פסק דין**1. עילת התביעה:**

בכתב התביעה נאמר כי בשנת 73' נרכש נכס ביפו בשטח כולל של 40,500 מ"ר (להלן: "הנכס").

הנכס נרכש על ידי יוסי חברה להשקעות בע"מ מועד הנאמנים לנכסי ההקדש המוסלמי (להלן: "הועד") (להלן: "חווה המכרי").

כחודשיים לאחר חתימת חווה המכר הוגשה תביעה בת.א. 2300/73 לבית המשפט המחוזי בת"א בבקשה למתן פס"ד הצהרתי לפיו חווה המכר בטל.

עפ"י הסכם פשרה מיום 4.12.77 (להלן: "הסכם הפשרה") שנחתם בין הצדדים וקיבל תוקף של פס"ד, מינה כב' השופט חלימה את עוה"ד של הצדדים ככונסי נכסים (להלן: "הנתבעים").

בשנת '78 הגיש הועד תביעה לבית המשפט המחוזי בת.א. 322/78 בה ביקש להצהיר על בטלותם של חוזה המכר והסכם הפשרה וכן ביקש כי יוצא צו המונע את ביצוע ההסכם.

תביעה זו הינה ההליך העיקרי הרלוונטי לתביעה שבפני (להלן: "התיק העיקרי").

הנתבעים פנו לתובע בשנת '81 (שנה בה תוקן כתב התביעה) על מנת שייצג אותם בתיק העיקרי. התביעה הגיעה לבימ"ש העליון והוחזרה בשנית לביהמ"ש המחוזי לדיון בפני כב' השופטת וולנשטיין על מנת להשלים גביית ראיות. גם בהליך זה ייצג התובע את הנתבעים.

במאי '91 נדחתה תביעת הועד בתביעה לפס"ד הצהרתי לביטול הסכם המכר ונפסקו הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בסך 10,000 ₪. על פס"ד זה הוגש ערעור לביהמ"ש העליון וגם שם ייצג התובע את הנתבעים. הערעור נדחה ונפסקו הוצאות בסכום כולל של 20,000 ₪.

בכתב התביעה טען התובע כי הופיע בשם הנתבעים גם בתיק המרצה 272/94. באותה המרצה תבעו הנתבעים מהועד תשלום שכ"ט עבור עבודתם ככונסים בסכום של כ- 1,650,000 ש"ח.

ביום 21.3.95 הגיע התובע להסדר ביניים אשר אושר על ידי ביהמ"ש המחוזי על פיו אושר לנתבעים להוציא על חשבון שכה"ט והוצאות סך של 120,000 ש"ח מקופת הכינוס (להלן: "הסדר הביניים").

התובע טען כי במהלך כל השנים בהן ייצג את הנתבעים לא סוכם על שכה"ט אשר ישולם לו.

ביום 31.10.94 שולם לתובע סך של \$5,000 כשוויים בשקלים באותה עת מתוך קופת הכינוס (להלן: "התשלום הראשון").

בשנת '95 ולאחר אותו הסדר ביניים אשר קיבל אישור של ביהמ"ש באשר לשכ"ט הכונסים, שולם לתובע על ידי הנתבעים על חשבון שכר טרחתו סכום נוסף של \$5,000 (להלן: "התשלום השני").

ביום 19.6.96 פנה התובע לנתבעים בדרישה לשלם לו את יתרת שכר טרחתו בסך \$20,000. הנתבעים לא שילמו את שכר הטרחה ופנו לביהמ"ש המחוזי בבקשה למתן הוראות לשלם לתובע את אותו סכום אשר נדרש על ידו בסך \$20,000.

ביום 14.10.96 החליט ביהמ"ש המחוזי כי הנתבעים ישלמו לתובע תשלום ביניים בסך 20,000 ש"ח.

בהחלטה נוספת מיום 10.4.97 קבע ביהמ"ש המחוזי כי לאור טענות נאמני הועד באשר לעצם העסקתו של התובע כעו"ד בנוסף לכונסים, לא יוכל לאשר לכונסים באותו שלב את תשלום שכה"ט לתובע.

כאשר פנה התובע ביום 21.5.97 בדרישה לתשלום יתרת שכה"ט סירבו לכך הנתבעים.

התובע טען בכתב התביעה כי אין שחר לטענת הנתבעים לפיה הוסכם כי יקבל את שכרו אך ורק מתוך קופת כינוס הנכס.

בסופו של דבר דרש התובע כי הנתבעים ישלמו לו את יתרת שכה"ט בסך 61,122 ש"ח + מע"מ כשכר ראוי בגין ייצוג הנתבעים בבית המשפט המחוזי, בבית המשפט העליון ובמסגרת תיק המרצה 272/94 בביהמ"ש המחוזי.

2. טענות ההגנה:

בכתב הגנתם טענו הנתבעים 1, 2 ו-4 כי מינו את התובע כבא כוחם בתוקף תפקידם ככונסי נכסים בתיק העיקרי. לטענתם, מקורו של המינוי היה ברצונם למנוע חשש

לניגוד עניינים בין פעולתם בעבר כבאי כוחם של הצדדים השונים בתיק 2300/73 - לבין פעולתם ככונסי נכסים בתיק העיקרי.

הנתבעים הוסיפו וטענו כי הסכימו עם התובע, באמצעות עו"ד פישר, ששכרו יקבע על ידי בית המשפט וישולם מתוך קופת הכינוס. לטענתם, הסכמה חלוטה זו היוותה נדבך מרכזי בהתקשרות הנתבעים עם התובע ובלא הסכמה זו לא היו הנתבעים בוחרים את התובע לייצגם. לטענתם הובהר נושא קביעת שכ"ט לתובע והיה מקובל עליו.

בכתב ההגנה נאמר עוד כי אין כל קשר בין ההוצאות שנפסקו בהליכים השונים לבין שכר טרחתו של התובע, שכן הוצאות המשפט ושכ"ט עו"ד לא נפסקו לתובע כי אם לנתבעים בתוקף תפקידם ככונסי נכסים.

באשר להסדר הביניים ולהופעותיו של התובע בתיק המרצה 272/94, טענו הנתבעים כי רובה המכריע של העבודה המשפטית בתיק זה בוצעה בפועל על ידי הנתבעים עצמם וכי עבודתו של התובע באה לידי ביטוי בעיקר בעצם הופעתו בבית המשפט. ברובן של הופעות אלה נכחו לצידו של התובע חלק מהנתבעים.

בכתב ההגנה נאמר כי לתובע שולמו מספר תשלומים עבור הייצוג. ביום 31.10.94 שולם לתובע התשלום הראשון מתוך קופת הכינוס.

ביום 2.4.95 פנה התובע אל הנתבעים בכתב וביקש כי ישולם לו שכר טרחה נוסף בסך \$5,000 בגין הופעותיו בבית המשפט העליון בערעור הני"ל בשני גלגוליו. בתגובה לדרישה זו טענו הנתבעים כי אינם יכולים למשוך את הסכום המבוקש מקופת הכינוס ללא אישור בית המשפט. על כן ניאותו לטענתם להלוות לתובע על פי בקשתו את הסכום המבוקש מכיסם הפרטי עד להכרעת בית המשפט (להלן: "סכום ההלוואה").

בכתב ההגנה נאמר כי ביוני 95 אישר בית המשפט את שכרו של התובע בגין הופעותיו בתיק העיקרי בשני גלגוליו. בהתאם להחלטת בית המשפט העבירו הנתבעים לתובע ביום 17.7.95 את התשלום השני בסך \$5,000.

באותה עת ולאחר בקשות הנתבעים השיב התובע את סכום ההלוואה לעיל בסך \$5,000.

הנתבעים טענו כי לאחר ששולם לתובע שכר הטרחה המלא בעבור ההליך העיקרי על שני גלגוליו בסכום כולל של \$10,000 דרש התובע ביום 19.5.96 סכום נוסף של \$20,000 עבור ייצוגו את הנתבעים בתיק העיקרי.

הנתבעים הוסיפו וטענו כי פנו לבית המשפט על בסיס ההתקשרות בין הצדדים כדי לקבל את אישור בית המשפט לתשלום שכר טרחתו של התובע. בהתאם להחלטת הביניים של בית המשפט מיום 16.9.96 שילמו הנתבעים לתובע כאמור סך של 20,000 ₪ מקופת הכינוס.

בכתב ההגנה נאמר כי התובע ידע והסכים מראש לכך ששכרו ישולם לו אך ורק מתוך קופת הכינוס ובכפוף לאישור בית המשפט. לראיה, התובע פנה בכתב לכונס הנכסים הרשמי על מנת להבהיר את עמדתו בעניין הבקשה לשכרו. הנתבעים הוסיפו וטענו כי לו הוסכם בין התובע לבין הנתבעים על שכר טרחה שישולם מכספם הפרטי היה על התובע לציין בכתב תביעתו את פרטי ההסכם. בכתב הגנה שהגיש הנתבע 3 בנפרד, אימץ הנתבע את עיקר טענות ההגנה כפי שנטענו ע"י הנתבעים 1,2 ו-4 כפי שפורטו לעיל.

3. הסכם הייצוג:

בתצהיר עדותו הראשית העיד התובע, עו"ד טל, כי במהלך שנת 81' פנו אליו הנתבעים באמצעות עו"ד פישר ובקשוהו לייצגם בתיק העיקרי. לטענתו, לאור היכרות קולגיאלית ארוכה בינו לבין עו"ד פישר לא נקבע שכר טרחתו והנושא הושאר פתוח. התובע העיד כי טרם קבלת ייצוג הנתבעים על ידו לא סוכם עמו אודות קשר כלשהו בין שכרו לבין קופת הכינוס וכי מעולם לא נתן לנתבעים הסכמה כי שכרו יותנה באשורו של בית המשפט לתשלום שכ"ט מקופת הכינוס. עוד הוסיף התובע והעיד כי הסתייעות הנתבעים בשירותיו כעורך דין לצורך ייצוגם בהליכים המשפטיים, נעשתה עפ"י בחירת הנתבעים עצמם ובהתאם לשיקול דעתם.

מנגד העיד עו"ד פישר בתצהירו כי חבריו הכונסים (הנתבעים 4-2) הסמיכו אותו לסכם עם התובע את תנאי העסקתו במסגרת ומטעם הכינוס, כאשר תשלום שכר טרחתו יהא מתוך קופת הכינוס. עוד הוסכם כי הנתבעים ימשיכו לעשות את עיקר העבודה וייעזרו בתובע בעיקר בהופעות בדיוני בית המשפט בתיק העיקרי. עו"ד פישר הוסיף והעיד כי מעולם לא סוכם עם התובע כי ישולם לו שכ"ט שלא מקופת הכינוס. כמו כן היה ברור שתפקידו של התובע הוא לייצג את הנתבעים בתיק העיקרי ללא קשר ישיר לנכס נשוא הכינוס.

מקובלת עלי גרסתו של עו"ד טל באשר להעדר הסכם שכ"ט בינו לבין הנתבעים ובדבר אי התנאה כלשהו לעניין תשלום שכר טרחתו מתוך קופת הכינוס בלבד.

בחקירתו הנגדית בבש"א 125633/00 במסגרת התיק הנוכחי (בקשה לתיקון כתב התביעה) נשאל התובע ע"י עו"ד פישר לענין ההסכם בגין שכר טרחתו וכך השיב בעמ' 1 לפרוטוקול מיום 23.10.00:

"אני לא זוכר בדיוק את השנה. אני זוכר שלא סוכם בינינו שום דבר בקשר לשכ"ט. היה מובן מאליו שאני מועסק כעו"ד ואני אקבל שכ"ט. עד כמה שזכור לי לא סוכמו סכומים. גם לא סוכם מה דרך לקבוע את שכה"ט. לא הייתי מודאג בקשר לשכה"ט שכן היו לנו יחסים במשך הרבה שנים".

במסגרת שמיעת הראיות חזר התובע על גרסתו זו (עמ' 6 לפרוטוקול מיום 5.2.01). למרות בריאותו הלקויה של התובע וזכרונו העמום התרשמתי כי לאור היכרותו וידידותו רבת השנים עם עו"ד פישר סמך על כך כי שכר טרחתו ישולם לו בין אם מקופת הכינוס ובין אם ע"י הנתבעים באופן אישי.

בתצהירו העיד התובע כי ביום 30.10.94, 13 שנים לאחר תחילת ייצוג הנתבעים, שילמו לו הנתבעים, כאמור, את התשלום הראשון בסך של \$5,000 אשר שווים בשקלים במועד התשלום היה 17,627 ₪, ללא כל פניה בבקשת אישור מבית המשפט במסגרת תפקידם ככונסים.

בתצהירו העיד עו"ד פישר כי סכום זה שולם בטעות. בחקירתו הנגדית נשאל עו"ד פישר לפרש הטעות וכך אמר בע"מ 16 לפרוטוקול מיום 11.2.01: "... הוא (התובע - ד.ק) ביקש להעביר לו על חשבון שכר טרחתו, משך 10 שנים לא הייתה פניה, לא היינו ערים די הצורך לעניין הפנייה לבית המשפט, עובדה שכאשר עלינו על זה, הודענו לעו"ד טל שהוא צריך להחזיר את הסכום. . . זה היה אחרי שלוש שנים בשנת 95' הוא ביקש שכ"ט ובשנת 97' כאשר התחילו הבעיות עם שכה"ט עלינו על זה שהוא קיבל תשלום בשנת 94' בלי אישור של בימ"ש והודענו לו שעליו להחזיר זאת כי שולם לו בטעות בלי אישור בימ"ש".

מנספח י"ט לתצהירו של עו"ד פישר עולה כי ביום 24.7.97 הודיע אכן עו"ד פישר כי התשלום הראשון שולם לו ביתר. אולם, מנספח ה' לתצהירו של עו"ד פישר עולה כי הנתבעים פנו לבימ"ש בבקשה למתן הוראות באשר לשכר טרחתו של התובע עוד ביום

24.4.95 קרי, כבר בתאריך זה היו מודעים לצורך באישור בימ"ש ועל כן אינני מקבלת את טענת הנתבעים כי הבינו את טעותם רק בשנת '97.

התוצאה היא כי תשלום זה שולם אכן על חשבון שכה"ט.

התובע העיד עוד כי הכונסים פנו אליו כדי לשכור את שירותיו על דעת עצמם ולא ביקשו אישור מראש מאת בימ"ש לעניין מינויו.

סעיף 12 לתקנות החברות (כללים בדבר מינוי כונסי נכסים ומפרקים ושכרם) [תשמ"א - 1981] (להלן: "תקנות החברות") שכותרתו "העסקת בעלי מקצוע" קובע:

בעל תפקיד לא יעסיק במסגרת תפקידו פקיד, עורך דין, רואה חשבון, מנהל חשבונות, כלכלן, מהנדס, שמאי או בעל מקצוע אחר אלא באישור מראש מאת הכונס הרשמי או מבית המשפט. היתה ההוצאה בעד ההעסקה כאמור צפויה להגיע לסכום של 100,000 שקלים חדשים ומעלה, תינתן לנושים המובטחים הזדמנות להשמיע את עמדתם קודם למתן האישור."

אין מחלוקת בין הצדדים כי הנתבעים לא פנו לבית המשפט על מנת לאשר את מינויו של התובע כעו"ד מטעמם.

בחקירתו הנגדית נשאל הנתבע 3 עו"ד גולדברג:

ש. הייתם מאוד מסודרים בהליך הכינוס, נהגתם להתכנס לשיבות. אם אתם כל כך מסודרים, למה לא פניתם לבימ"ש לאשר את העסקת התובע כנדרש בחוק.

ת. העסקנו אותו והגשנו בדיעבד בקשות.

ש. בסוף שנת '81, מדוע לא פניתם לאשר את המינוי.

ת. אני לא חושב שהיינו צריכים אישור באותו שלב.

(ע"מ 14 לפרוטוקול מיום 11.2.01).

בחקירתו הנגדית חזר עו"ד פישר על גרסתו של עו"ד גולדברג. כאשר נשאל מדוע לא פנה לבית המשפט בהתאם לנדרש בחוק על מנת לאשר את העסקת התובע השיב: **"עובדה שלא פנית. בשלב זה לא הייתה התחייבות כספית כלשהי וכנראה שזאת אחת הסיבות."**

(ע"מ 15 לפרוטוקול מיום 11.2.01).

עדותם של הנתבעים לפיה לא הייתה התחייבות כספית כלשהי בין הצדדים בעת מינויו של התובע, מחזקת את גרסת התובע לפיה לא נקבע מראש שכר הטרחה אשר יגיע לו מאת הנתבעים בגין ייצוגם על ידו וכי נושא זה נשאר פתוח.

בתצהיר עדותו הראשית העיד עו"ד פישר כי התשלומים ששולמו לתובע שולמו מחשבון קופת הכינוס והתובע היה מודע לכך. עובדה זו מעידה לטענתו על כך כי הייתה הסכמה בין הצדדים לפיה שכר הטרחה ישולם לתובע רק מקופת הכינוס ולא מכיסם הפרטי של הנתבעים.

עו"ד פישר הוסיף וציין כי לא זו בלבד שהנתבעים שילמו לתובע מחשבון קופת הכינוס אלא אף פנו לבית המשפט בבקשות למתן הוראות לגבי תשלום שכר הטרחה לתובע (נספח ו'1 – ו'2 לתצהיר עו"ד פישר).

לטענת הנתבעים יש בכך ראיה להסכמה שהייתה בין הצדדים לפיה על הנתבעים לקבל אישור מבית המשפט לתשלום שכר טרחתו של התובע ולשלמה מקופת הכינוס ולא מכיסם הפרטי.

טענות אלה של הנתבעים אינן מקובלות עלי.

מקובלת עלי גרסת התובע בתצהירו על פיה פנו הנתבעים לבית המשפט בבקשה למתן הוראות באשר לאישור שכר טרחתו ללא ידיעתו. כמו כן מקובלת עלי עדותו כי הסכים לקבל את התשלום שנדרש על ידו כשכ"ט מכיסם של הנתבעים והתחייב להחזירו לאחר קבלת האישור מבית המשפט - בחושבו כי בכך יקל על הנתבעים אף שלא ראה כל קשר שהוא בין תשלום שכר טרחתו לבין קופת הכינוס.

הפניה לקבלת אישור בית המשפט לתשלום שכה"ט השני בסך \$5,000 בשלב זה - כ- 13 שנה לאחר תחילת הייצוג ולאחר התשלום הראשון - אין בה כדי לתמוך בגרסת הנתבעים בדבר הסכם מראש על פיו כפוף תשלום שכ"ט לאישור בימ"ש וכי הותנה שהתשלום יבוצע רק מתוך קופת הכינוס.

גם אם ניתן לראות בתשלום המוקדם לתובע משום הלוואה כמחווה של רצון טוב, אין בכך ראיה להסכמה כלשהי בין הצדדים באשר להתניית תשלום שכר טרחתו של התובע באישור בית המשפט וודאי שלא ראיה להסכמה בדבר תשלום מקופת הכינוס בלבד.

גם הפניה לבקשת אישור לדרישת התובע מיום 19.5.96 לתשלום יתרת שכר טרחתו בסך \$20,000 (נספח ט"ו לתצהירו של התובע), אינה מהווה ראיה להסכם הנתבע. יתרה מזאת, התבטאויות התובעים באשר לתשלום שכה"ט במהלך התקופה בה נדרש על ידו התשלום – מעידות כי לא היה הסכם כלשהו באשר למקור הכספים מהם ישולם שכה"ט.

מפרוטוקול הדיון בבקשה לאישור שכה"ט (נספח י"ב לתצהיר התובע) עולה כי התובע דרש את תשלום שכר טרחתו בין אם מקופת הכינוס ובין מהנתבעים וכך אמר בע"מ 1 **"אני מוכן לקבל את שכרי ממי שמינה אותי"**.

בהופעתו בפני בית המשפט ביום 10.4.97 בעניין בקשה לאישור שכר טרחתו טען התובע כי באם לא יאושר לו תשלום שכר טרחה מתוך קופת הכינוס יפנה אל הנתבעים (נספח י"ח לתצהיר התובע – עמ' 2 לפרוטוקול).

ממכתבו של התובע לעו"ד פישר מיום 27.7.97 עולה כי דרש את שכר טרחתו בגין מתן שירותיו המשפטיים ללא כל קשר לכספי כינוס הנכסים. במכתבו זה ציין התובע כי במקום לשלם לו את שכר טרחתו פנו הנתבעים לבית המשפט על מנת שיאשר את חשבונו "מתוך ידיעה ברורה שלא קבלתם כלל מלכתחילה אישור לשלם את שכר טרחתי מתוך כספי כינוס הנכסים. ועתה טענתכם היא שבאין אישור כזה לא מגיע לי שכרי." (נספח כ"א לתצהירו של התובע).

אילו היתה אכן הסכמה בין הצדדים כנטען על ידי הנתבעים לא סביר כי התובע, אשר עשה עלי רושם הגון וישר, היה בא בטרוניה אל הנתבעים כפי שעולה ממכתב זה.

מכל האמור לעיל עולה כי בין הצדדים לא הייתה כל הסכמה באשר למקור תשלום שכר טרחתו של התובע וכי נושא זה, כפי שהעיד התובע, נותר אכן ללא כל הסדר. על כן, אין בבקשות למתן הוראות שהגישו הנתבעים בשלבים מאוחרים של הייצוג משום ראיה להסכמה הנתענת על ידם אלא ראיה לכך כי בפועל ביקשו לשלם את שכר טרחתו של התובע, אותו מינו על מנת שייצג אותם, מקופת הכינוס ולא מכיסם הפרטי.

אין גם מקום לעדותו של עו"ד פישר על פיה שכרו הנתבעים את שירותו של התובע מתוקף תפקידם ככונסי נכסים ולא באופן אישי ועל כן לא הסכימו לשאת בתשלום שכר טרחתו מכיסם הפרטי. לעניין זה יש להפנות לדבריו של כב' ס. הנשיא טלגם במסגרת ה.פ. 200909/98 בה ביקש הועד להצהיר כי כל פסקי הדין שנתנו עד לאותו מועד, כולל פסה"ד בתיק העיקרי, בטלים מעיקרם או בטלים. במסגרת דיון זה אוחד הדיון גם בבקשות השונות שהוגשו על ידי הצדדים, כולל הבקשה בהמ' 21110/98 (נספח ט"ז לתצהיר התובע). פסק דין זה ניתן ביום 16.8.00. פסה"ד מתייחס במפורש לנושא שכה"ט אשר נדרש על ידי התובע, תחת הכותרת "שכר טרחה לעורך-הדין א. טל". כב' השופט טלגם קבע:

"ההסתייעות בעורך דין חיצוני בהליכים אלה נעשתה לא מתוך כוונה, אלא מתוך בחירה של הכונסים: הכונסים מינו להם עורך-דין שיגן עליהם מפני מתקפה מצד הוועד בהרכבו המחודש, והפרידו בכך בין אישיותם לבין התפקיד המוסכם שבגיננו התמנו, כעורכי דין של הצדדים לביצוע המכירה"
(הדגשות במקור – ד.ק.)
(ע"מ 14 שורה 11-13).

המסקנה מכל האמור לעיל היא כי מינויו של התובע כעורך הדין של הנתבעים בתיק העיקרי נעשה מטעם הנתבעים באופן אישי וכי למעשה לא היה בין הצדדים כל הסכם המסדיר את נושא תשלום שכה"ט. בוודאי שלא היתה התנאה מראש לעניין הצורך באישור בימ"ש ולתשלום מתוך קופת הכינוס בלבד.

4. דרישת התובע לשכר טרחה ראוי:

בכתב תביעתו טען התובע כי יש לחייב את הנתבעים לשלם לו את יתרת שכר הטרחה בסכום של 61,122 ₪ כשכר ראוי.

בע"א 136/92-ביניש-עדיאל נ' דניה סיבוס חברה לבנין בע"מ, פ"ד מז(5), 114 עמ', 125-126 נקבעו אמות המידה והשיקולים הרלבנטיים לקביעת שיעורו של השכר הראוי. במסגרת זו נקע כי הבסיס הנורמטיבי לקביעת שכר ראוי מעוגן בהוראות סעיף 46 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973, (להלן: "חוק החוזים") הקובע לאמור:

"חיוב לתשלום בעד נכס או שירות שלא הוסכם על שיעורו, יש לקיים בתשלום של סכום שהיה ראוי להשתלם לפי הנסיבות בעת כריתת החוזה".

ההלכה לעניין זה היא, כי הוראה זו מקורה בדיני עשיית עושר ולא במשפט, והגיונה טמון בעיקרון כי אדם זכאי לשכר בגין עמלו, שאם לא כן יימצא מקבל השירות מתעשר שלא כדין.

קביעת השכר הראוי בגין טרחת עורך דין צריך שתיעשה בכל מקרה ומקרה לפי נסיבותיו וקיימות שיטות לקביעת שכר הטרחה (שם, בע"מ 125 ה').
 "שיעורו של שכר הטרחה, לפי כל שיטה ושיטה, גם הוא אינו קבוע, אלא תלוי במכלול של גורמים שיש לשקללם. בין הגורמים המשפיעים על קביעת שיעורו של השכר, ניתן למנות שיקולים כגון: היקף העסקה בה מדובר, היקף העבודה המשפטית שבוצעה בפועל, מידת מורכבותה, סוג העבודה - טכנית ושגרתית או יצירתית ומקורית, טיפול עבור לקוח קבוע או מקרי, הכישורים הוותק ומעמדו של עורך הדין, וכן המוניטין שיצא לו כמומחה בנושא. בתחום האזרחי יש לקחת בחשבון גם את התוצאות שהושגו." (שם, בע"מ 125-126).

במקרה שבפני התרשמתי כי התובע הינו עורך דין ותיק בעל מעמד ומוניטין, שהיה בתקופה הרלבנטית לכתב התביעה ידיד וחבר למקצוע של עו"ד פישר וכי ייצג את הנתבעים בהליכים משפטיים סבוכים.

כמו כן אין להתעלם מהעובדה כי למעשה הוביל התובע את הנתבעים לתוצאות הרצויות מבחינתם הן בבית המשפט המחוזי והן בערעור לבית המשפט העליון על שני גלגוליו.

באשר לשכר טרחתו של התובע נקבע ע"י כב' ס. הנשיא טלגם בהחלטתו מיום 10.4.97 לעניין תשלום שכר ביניים כי אם מודים הנתבעים ששכרו והעסיקו עו"ד עליהם "לשלם לו שכר ראוי לפי ההסכם שביניהם" וכי אם יהיו זכאים להחזר ובית המשפט יאשר את מינויו של התובע יוחזר להם שכר זה במסגרת ההוצאות המאושרות (נספח י"ח לתצהירו של התובע).

מהראיות שהוצגו בפניי עולה כי הנתבעים הודו במפורש בזכותו של התובע לשכר טרחה ראוי וכך אמר עו"ד פישר בדיון בפני כב' ס. הנשיא טלגם מיום 16.9.96:

" . . . אשר לגובה השכר אני משאיר אותו לשיקול דעת בית המשפט. לא נקבע שכר מראש. אין סיבה שהשכר יהיה נקוב בדולרים. אם מכניסים את מרכיב שווי הנכס אין ספק שחברי (התובע – ד.ק) ראוי".

(נספח י"ז לתצהיר התובע).

לאור האמור אין מחלוקת כי התובע זכאי לשכר ראוי בגין הייצוג, גם לגרסת הנתבעים.

5. גובה השכר הראוי:

בתצהירו העיד התובע כי הדרישה לשכר הטרחה מקורה בייצוג הנתבעים על ידי התובע במספר ערכאות והליכים אשר נמשכו שנים רבות עד לשנת 1996.

בחקירתו הנגדית העיד התובע כי דרישותיו לשכ"ט מאת הנתבעים ובפרט דרישתו ליתרת שכר הטרחה הסופי בסך \$20,000 ארה"ב בצירוף מע"מ (נספח ט"ו לתצהירו של התובע) התבססו על הערכה כללית וגלובלית על בסיס ניסיונו כעו"ד ותיק. כאשר נשאל האם ביסס את תביעתו על היקף הרכוש השיב "בין היתר. אני לוקח הכל בחשבון. מדובר בשעות עבודה, היו ישיבות, הכנת מסמכים, דיונים פגישות. זה שנים של עבודה" (בש"א 125633/00 בע"מ 2 לפרוטוקול מיום 23.10.00).

בתצהירו העיד עו"ד פישר כי עיקר העבודה המשפטית, לעתים בחזית ובמקרים רבים מאחורי הקלעים נעשתה על ידי הכונסים גם בהליכים המשפטיים בהם היה מעורב התובע.

עו"ד פישר העיד כי התובע הצטרף לייצוג בתיק העיקרי רק בתחילת שנת 82, למעלה מ-3 שנים מיום שנפתח ההליך. אין מחלוקת בנושא זה בין הצדדים.

עם זאת, נראה כי התובע היה מעורב באופן משמעותי בניהול ההליכים ובייצוג הנתבעים, גם אם הכונסים עצמם היו שותפים באותם הליכים.

בתצהירו העיד התובע כי ייצג את הנתבעים בע"א 207/83 בבית המשפט העליון בירושלים (להלן: "הערעור הראשון") וציין כי הסיכומים בתיק זה הוכנו והוגשו ע"י משרדו של עו"ד פישר.

בהתאם לפסק הדין בערעור הראשון הוחזר התיק לשמיעת ראיות לבית המשפט המחוזי. מנספחים ג1 – ג3 לתצהירו של התובע עולה כי השתתף בדיונים שנערכו בבית המשפט המחוזי והגיש את הסיכומים.

בפסק דין מיוני '91 נדחתה תביעת הועד ונפסקו הוצאות לטובת הנתבעים בסך 10,000 ₪ בצירוף מע"מ (להלן: "פסק הדין בתיק העיקרי") (נספח ג3 לתצהיר התובע). בתצהירו העיד התובע כי לאחר מתן פסק הדין הוגשה מטעם הועד בתיק המרצה 10330/91 בקשה לעיכוב ביצועו של פסק הדין.

על פסק הדין בתיק העיקרי הוגש ע.א. 3997/91 לבית המשפט העליון (להלן: "הערעור השני"). מנספחים ד' 1 – ד' 4 עולה כי התובע השתתף בישיבות בבית המשפט, הגיש תגובות לבקשות שונות וסיכומים בכתב.

התובע הוסיף והעיד כי בנוסף להליכים השונים פעל בהליכי הוצאה לפועל לגביית סכומים אשר נפסקו לזכות הנתבעים בהליכים השונים. התובע ייצג את הנתבעים במסגרת ת.א. 2300/73 המ' 272/94 שעניינה בקשה למתן הוראות לאישור שכ"ט הנתבעים בגין פעולתם בהליכי הכינוס, החזר הוצאות ושכ"ט ביניים בסך של 1,655,551 ₪ (להלן: "ההמרצה").

בתצהירו העיד עו"ד פישר כי משרדו הכין את הבקשה בהמרצה שדרשה שקידה רבה ועיון בכל התיקים בהם היו הכונסים מעורבים (נספח י"ג לתצהירו של עו"ד פישר).

מנספח ח1 ו-2 לתצהירו של התובע עולה כי הוא הכין תיקון לבקשה שהוכנה ע"י משרדו של עו"ד פישר.

בתצהירו הוסיף התובע והעיד כי ביום 21.3.95 הגיע להסדר ביניים עם ב"כ הועד אשר אושר ע"י כב' סגן הנשיא לויט לפיו אושר לנתבעים להוציא על חשבון שכ"ט והוצאות סך כולל של 120,000 ₪.

בהתייחסו להסדר הביניים העיד עו"ד פישר כי היה שותף לתובע בהשגת הסכם הפשרה. מנספח יי לתצהירו של התובע עולה כי הנתבעים היו נוכחים במעמד ההחלטה באשר לבקשת שכר הטרחה.

מנספח י"ד לתצהירו של עו"ד פישר עולה כי ביום 30/11/95 הגיש התובע את התפטרותו לנתבעים.

המסקנה מכל האמור לעיל היא כי היקף העבודה המשפטית אשר ביצע התובע היה נרחב ביותר וכלל הופעות רבות בבתי המשפט וכתובת כתבי בי-דין לאורך תקופה של כ- 15 שנה, גם אם עבודתו בוצעה אכן בשיתוף עם הכונסים.

יש לקבוע לכן את שכה"ט הראוי בהתחשב בהיקף העבודה שבוצעה על ידי התובע כמתואר לעיל.

נראה כי במקרה הנוכחי יש להסתמך על ניסיונו של התובע ומספר השנים הרב בהן עסק במקצוע, כבסיס נאמן לשיקול הדעת שלו עצמו באשר לגובה שכה"ט הראוי שישולם לו עבור עבודתו.

הנתבעים שכרו את שירותיו של התובע על יסוד ההיכרות והערכה המקצועית שרכשו לו, על מנת שייצגם בהליך מסובך וארוך. גם הם עצמם הסכימו למעשה להערכת התובע באשר לגובה שכה"ט בסך \$20,000 אשר נדרש על ידו, לאחר שכבר שולם לו סכום של \$10,000 עבור הייצוג.

מסקנה זו עולה מבקשת הנתבעים לאישור שכה"ט של התובע מיום 26.6.96.

בבקשה נאמר כי הבקשה לשכה"ט בסך \$20,000 מקורה בסכסוך ארוך שנים באשר לנכס.

בבקשה תוארה עבודת הייצוג של התובע.

הנתבעים ביקשו הוראות לעניין דרישת התשלום. במהלך הדיון הודיעו הכונסים כי הם מרוצים מהייצוג ולא העלו כל טענה באשר לגובה השכר שנדרש. יש לכן לקבל את דרישתו של התובע לתשלום שכה"ט בסך \$20,000 בנוסף לשכר שכבר שולם לו – כדרישה סבירה לאור מעורבותו בייצוג; היקף העבודה שהושקעה; מהות הסכסוך לגבי הנכס ומורכבות ההליך.

להלן יחושב הסכום שיש לשלם לתובע בפועל.

6. תשלום שכה"ט:

לאחר שנדרש על ידי התובע תשלום יתרת שכה"ט בסך \$20,000 שולם לו, כאמור, סך של 20,000 ₪ על פי אישור בימ"ש מיום 16.9.96.

לאור האמור לעיל, ישלמו הנתבעים לתובע יחד ולחוד את הסכום של \$20,000, כשווים בשקלים ביום הדרישה (19.5.96), שהוא סכום של 64,800 ₪ לפי השער היציג של הדולר - 3.24 ₪.

מסכום זה-בצירוף ריבית והפרשי הצמדה מיום 19.5.96 ועד יום 16.9.96-יופחת הסכום של 20,000 ₪ אשר שולם לתובע כאמור לעיל על פי אישור בימ"ש. הנתבעים ישלמו ביחד ולחוד את הסכום שנוטר בתוספת ריבית והפרשי הצמדה כדין מיום 16.9.96 ועד ליום התשלום בפועל. כמו כן, ישלמו הנתבעים ביחד ולחוד הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בשיעור 20% מסכום תשלום שכה"ט שיוותר בהתאם לאמור לעיל.

ניתן היום 31 באוקטובר 2001 (י"ד בחשון תשס"ב) במעמד הצדדים.

זכות ערעור תוך 45 יום לבימ"ש מחוזי.

מותר לפרסום מיום 26/07/2011

דניה קרת – מאיר, שופטת

סגן נשיא

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

